

בראשית
פרקים א' - ב' 4
בהשוואה
לפרק ב' 4 - 25

בראשית ב' 4 - 25

ד --- ביום, עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים--אָרֶץ וּשְׁמַיִם. ה וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה, טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ, וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה, טֶרֶם יִצְמַח: כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים, עַל-הָאָרֶץ, וְאָדָם אֵין, לָעֲבֹד אֶת-הָאָדָמָה. ו וְאָדָם, יַעֲלֶה מִן-הָאָרֶץ, וְהִשְׁקָה, אֶת-כָּל-פְּנֵי הָאָדָמָה. ז וַיִּיצַר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם, עֹפֶר מִן-הָאָדָמָה, וַיִּפַּח בְּאַפִּיו, נִשְׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם, לְנֶפֶשׁ חַיָּה. ח וַיִּטֵּעַ יְהוָה אֱלֹהִים, גֶּן-בְּעֶדֶן--מִקְדָּם; וַיִּשֶׂם שֵׁם, אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יִיצַר. ט וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים, מִן-הָאָדָמָה, כָּל-עֵץ נְחֻמָּד לְמַרְאֵה, וטוֹב לְמֹאכָל--וְעֵץ הַחַיִּים, בְּתוֹךְ הָגֶן, וְעֵץ, הַדַּעַת טוֹב וָרָע. --- טו וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים, אֶת-הָאָדָם; וַיְנַחֲהוּ בְּגֶן-עֶדֶן, לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. טז וַיִּצַּו יְהוָה אֱלֹהִים, עַל-הָאָדָם לֵאמֹר: מְכַל עֵץ-הָגֶן, אֲכַל תֹּאכֵל. יז וּמִעֵץ, הַדַּעַת טוֹב וָרָע--לֹא תֹאכֵל, מִמֶּנּוּ: כִּי, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ--מוֹת תָּמוּת. יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, לֹא-טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבִדּוֹ; אֶעֱשֶׂה-לוֹ עֲזָר, כְּנֻגְדּוֹ. יט וַיִּיצַר יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאָדָמָה, כָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיָּבֵא אֶל-הָאָדָם, לְרֹאוֹת מֶה-יִקְרָא-לוֹ; וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא-לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא שְׁמוֹ. כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת, לְכָל-הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּלְכָל, חַיַּת הַשָּׂדֶה; וּלְאָדָם, לֹא-מָצָא עֲזָר כְּנֻגְדּוֹ. כא וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרִדָּמָה עַל-הָאָדָם, וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח, אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו, וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר, תַּחְתָּנָה. כב וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֵּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם, לְאִשָּׁה; וַיִּבְרָא, אֶל-הָאָדָם. כג וַיֹּאמֶר, הָאָדָם, זֹאת הִפְעַם עָצָם מִעֲצָמִי, וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי; לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ-זֹאת. כד עַל-כֵּן, יַעֲזֹב-אִישׁ, אֶת-אָבִיו, וְאֶת-אִמּוֹ; וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד. ---

בפרק ב' 4 - 25 יש תיאור **שונה** של בריאת העולם מן
התיאור בבראשית א'. ההבדלים הם:

- בשם האל (פרק א' – אלהים, פרק ב' – ה' אלהים)
ובאופיו

- בסדר הבריאה ובאופן הבריאה

- במעמד האדם בעולם וביחסים בין האל לאדם

- באופן בריאת האדם והאישה

- ביחס שבין גבר לאישה

- בסגנון הכתיבה

- ברמזים ובמשקעים מיתולוגיים

נדגים על מקרה בריאת האישה

בראשית א'

כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים,
 נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
 כְּדְמוּתֵנוּ; וַיְרִדּוּ בְדִגַּת
 הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם,
 וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ,
 וּבְכָל-הָרֶמֶשׁ, הָרֹמֵשׁ
 עַל-הָאָרֶץ. כז וַיִּבְרָא
 אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם
 בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
 בָּרָא אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה,
 בָּרָא אֹתָם.

בראשית ב'

יח וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים, לֹא-טוֹב הָיְתָה הָאָדָם
 לְבִדּוֹ; אַעֲשֶׂה-לוֹ עֵזֶר, כְּנֶגְדּוֹ. יט וַיִּצַּר ה'
 אֱלֹהִים מִן-הָאָדָמָה, כָּל-חֵית הַשָּׂדֶה וְאֵת
 כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיָּבֵא אֶל-הָאָדָם, לְרְאוֹת
 מֶה-יִקְרָא-לוֹ; וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא-לוֹ הָאָדָם
 נֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא שְׁמוֹ. כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת,
 לְכָל-הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּלְכָל, חֵית
 הַשָּׂדֶה; וּלְאָדָם, לֹא-מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. כא וַיִּפֹּל
 ה' אֱלֹהִים תְּרִדְמָה עַל-הָאָדָם, וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח,
 אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו, וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר, תַּחֲתָנָה. כב וַיִּבֶן
 ה' אֱלֹהִים אֶת-הַצִּלְעַת אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם,
 לְאִשָּׁה; וַיָּבֵאָהּ, אֶל-הָאָדָם. כג וַיֹּאמֶר, הָאָדָם,
 זֹאת הִפְעַם עָצָם מִעֲצָמִי, וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי; לְזֹאת
 יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ-זֹאת. כד עַל-
 כֵּן, יַעֲזֹב אִישׁ, אֶת-אָבִיו, וְאֶת-אִמּוֹ; וְדָבַק
 בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד. כה וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם
 עֶרְוָמִים, הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ; וְלֹא, יִתְבָּשְׂשׁוּ.

A large, stylized white question mark is centered on a dark, textured background. The background appears to be a close-up of layered rock or stone, with various shades of brown, tan, and grey. The lighting is dramatic, with deep shadows and highlights that emphasize the rough, uneven surface of the rock. The question mark is a simple, bold, sans-serif font, standing out prominently against the complex, organic patterns of the stone.

הסברים לקיומם של שני סיפורי הבריאה

לפי חלק מהמחקר המודרני הביקורתי ההבדלים בין התיאורים מהותיים במיוחד בשל ההבדל הגדול בסיפור בריאת האדם...הבדלים מהותיים אחרים: שם האל ודמותו, סדר הבריאה, התמקדות בפרטים מסוימים, ועוד. **לפיכך סבורים החוקרים כי הסיפורים לא נכתבו בידי מחבר אחד, אלא לפנינו שני סיפורים שונים ממקורות שונים. העורך לא רצה לוותר על אף סיפור ולכן הביא את שניהם.**

הסברים לקיומם של שני סיפורי הבריאה –

הגישה ההרמוניסטית

גישת כלל ופרט – למשל קאסוטו טוען כך – "התורה מספרת על יצירתו של האדם פעמיים, פעם בקיצור ובקווים כלליים, כעל יצירת אחד היצורים שבעולם החומרי, ושנית באריכות ובפרטות [=בפרטים], כעל יצירת היצור המרכזי של העולם המוסרי. ולא הייתה לה שום סיבה להימנע מהכפיל את העניין פעמיים, שהרי הייתה הכפלה זו מתאימה לשיטה של כלל ואחריו פרט, הרגילה לא רק בספרות המקראית, אלא גם ביתר הספרות של המזרח הקדמון".

הסברים לקיומם של שני סיפורי הבריאה –
הגישה ההרמוניסטית – דו ערכיות שבאדם

"... שני הסיפורים מבטאים את שניות האדם
(כלומר דואליות, 2 פנים). לא הסתירה
המדומה של שתי מהדורות, אלא הסתירה
האמתית בטבע האדם. שני התיאורים עוסקים
בשני 'אדם', שני אנשים, שני אבות האנושות,
שני טיפוסים, שני נציגים של האנושות, ואין
פלא שהם אינם זהים.... בכל אדם מצויים שני
אישים, האדם הראשון, היוצר ובעל ההדר,
והאדם השני, הנכנע והעניו "

הסברים לקיומם של שני סיפורי הבריאה – הגישה ההרמוניסטית – דו ערכיות שבאדם

"התנ"ך מודע להיות האדם יצור טבעי, שמקומו לצד החיות והצמחים... חלק בלתי נפרד מן הטבע.... האדם הטבעי מונגד אל האלוהים, ומהותו הארעית [=זמנית] והחולפת מוצבת אל מול נצחיותו וכול יכולתו של הבורא... עם זאת, יש באדם יסוד המקנה לו את ייחודו... צלם אלוהים שבו נברא... המושג 'צלם אלוהים' שבתיאור הראשון בתורה מתייחס אל כשרונו... של האדם היוצר.

דמיונו של האדם לאלוהים מתבטא בשאיפתו וביכולתו של האדם להיות יוצר... באדם הראשון שולטת שאיפה אחת - לחשל את הכוחות הטבעיים היסודיים, לשלוט בהם ולהעמידם לרשות עצמו..."

(הרב יוסף דב סולובייצ'יק).

מתוך ספרו של מאיר שלו "תנ"ך עכשיו" (עמ' 33 - 37)

כובש העולם ונוטר הגן

המילים הראשונות ששמע האדם של פרק א' מפי אלוהיו היו 'פרו ורבו, ומלאו את הארץ וכבשוה'... זהו האדם שהחל לצוד חיות, לביית בהמות, לחרוש שדות ולהטות נהרות. זהו האדם שכרה נחושת וחישל ברזל... מעצם טיבו רואה אדם זה בעולם כר נרחב של שימוש וניצול. הצלחתו הכלכלית, הטכנית והצבאית מחזקת בו את ההכרה שאלוהיו תומך בדרכו... לעומת טיפוס שליט "יעיל-פעיל" זה, האדם של פרק ב' הוא יצור מורכב ומסובך פי כמה. הוא נברא בודד, וכשפקח את עפעפיו בראשונה לא ראה לעומתו עצים מוריקים, אישה נאה והמוני חיות ובהמות שתלו בו עיניים נכנעות, אלא רק שמים ריקים וארץ עזובה.

תחושתו הראשונה... הייתה הניגוד החריף בין השממה שמסביב לבין המגע הישיר האינטימי של ידי הבורא, שזה עתה סיים ללוש אותו מעפר ולתת בו רוח חיים. מוטל היה כתינוק בזרועות אביו מולידו... הוא נטל אותו בודד כפי שהיה, והניחו בגן העדן "לעבדה ולשמרה". חווייתו הראשונית הייתה... עבודת האל - שמירת גנו הנסתר של הבורא. מול האדם החברתי, המתפתח, השליט המנצל של פרק א', אדם שאינו אלא החיה החזקה ביותר, ניצב בפרק ב' משרתו הבודד של אלוהים... בעוד עמיתו מפרק א' כבר התרוצץ ברחבי העולם והיה עסוק מאד בביסוס מעמדו כמלך החיות, היה נוטר [=שומר] הגן מהלך בין העצים הנאים ותוהה על מצבו במקום מפואר וריק זה, שהושם בו... מי שיחפש אותם כיום מסביבו, יתקשה לזהותם כאנשים נפרדים. בכל אחד מאתנו מתחבטים עד עצם היום הזה שני האנשים הראשונים של התנ"ך...

האם בראשית א' ובראשית ב' הם סיפור בריאה אחד או שניים?

איזו מהאישות עדיפה
בעיניכם???